

YAZI-İslâmcı iktidarın himayesinde Diyanet, 92 yıllık tarihinin en parlak dönemini yaşıyor.

Mümtazer Türköne

14 Şubat 2016

Başkan'ın “kırmızı çizgi” açıklamasını, bu şevket halinin bir tür tezahürü olarak kabul edeceksek, adresi doğru belirlemeliyiz. Söz Alevîlerin hukukunu ilgilendiriyor; ancak “kırmızı çizgiyi aşma” diye meydan okuduğu muhatap, Alevîler değil, cemevine ibadethane statüsü vermeye hazırlanan hükümetin, daha doğrusu AK Parti'nin yönettiği devletin ta kendisi. Çok hassas dengeler üzerine kurulu bir statükonun kırmızı çizgisi bunlar, ve bu meydan okuma ile çok karmaşık bu örgüden küçük bir ipin ucu sarkıyor.

Diyanet İşleri Başkanlığı, Osmanlı'daki Şeyhülislâmlık kurumunun, din hizmetlerinin kamu hizmeti, yani din görevlilerinin devlet memuru olduğu bir düzenle aşırı genişletilmiş ve imtiyaz kazanmış halidir. Elbette amaç imtiyaz dağıtmak değil, dinî motifleri kullanacak olan muhalefeti bastırmaktır.

Diyanet, (Osmanlı'da Şeyhülislâmlık) Sünnî İslâm'ın medrese formunun devletle uzlaşmasının eseridir. Tekke İslâmı, yani tasavvuf ve tarikatlar bu uzlaşmanın içinde yoktur. Medrese İslâmı, halktaki heterodoks eğilimlere karşı devletin ihtiyaç duyduğu düzenin hem kaynağı hem de uygulayıcısı olduğu için tercih edilmiş ve karşılığında bu fazla şekli ve tekdüze İslâm yorumu devlet himayesine ayrıcalıklı bir konum kazanmıştır. Tarikatlar dışında, medrese geleneğine bağlı olmakla birlikte sivil-toplumsal muhalefet cephesini temsil eden Nurculuk ve Süleyman Hilmi Tunahan cemaatleri de bu büyük uzlaşmanın dışındadır. Çemberin en dış halkasında elbette Alevî-Bektaşî geleneği ve inancı durmaktadır.

Diyanet ile tarikatlar ve cemaatler fiilî bir uzlaşma ile birlikte yaşamaya razı oldular; ancak Alevîlik, Diyanet'in antagonizması, adeta varlığının gerekçesi olarak hep bir karşıtlık olarak mevcudiyetini sürdürdü.

Uzun süreli AK Parti iktidarı, devlet ile Diyanet arasındaki uzlaşmayı partileştirdi ve kişiselleştirdi. Bir devlet kurumunun partileşmesi, toplumun bütünü temsil kabiliyetini kaybetmesi ile sonuçlanır. Diyanetin öğrenim kalitesi yerlerde sürünse de çok lüks binalarda çok sayıda ilahiyat fakültesi eğitim veriyor. Geriye medrese İslâmı'nın titizlikle üzerine titrediği kırmızı çizgiler kalıyor. Halk desteği için çoğunluğun taleplerine öncelik veren iktidar Diyanet üzerinden çoğunlukla arasında yeni ve kalıcı bir uzlaşma üretiyor ve Alevîler, bu uzlaşmanın otomatik olarak dışında kalıyor. Sonuçta olan Alevîlere oluyor.

Cumhurbaşkanı, önceki gün muhtarlar toplantısında Suud-İran gerginliği için “Bunu bir üst akıl yönetiyor.” demiş ve bu “üst akıl”ın “İslâm dünyasını mezhep çatışması ile paramparça etmek istediğini” eklemişti. Aynı cumhurbaşkanı bu mezhep çatışması fitilini taammüden ateşleyen Suud için tek kelime etmiyor. Türkiye, içinde bulunduğumuz bölgeyi birdenbire devletlerin taraf olduğu mezhep çatışmasına sürükleyen olayı, yani Suudî Arabistan'ın Şii din alimini idam etmesini protesto etmeyerek, tarafsız konumunu kaybetti. Şimdi Cumhurbaşkanı Suud'un bu Şii âlimi “bir iç hukuk meselesidir” diye “idam etme hakkı”nı savunarak Türkiye'yi “üst aklın yönettiği” bu kirli savaşın tarafı haline getiriyor.

Türkiye vakit kaybetmeden hızla bu ateş çemberinin dışına çıkmalı. Şii inancı ile Alevî inancı arasında hiçbir ilişki olmadığını, hatta Alevîliğin Sünniliğe göre daha yerli ve bu topraklara

özgü bir inanç olduğunu hatırlatarak vurgulayalım. Mezhep ihtilaflarının bölgesel savaşın itici gücüne dönüşmesi Türkiye'nin içine Alevî-Sünnî gerginliği olarak yansıyacaktır. Demek mesele Diyanet'e bırakılmayacak kadar ciddi. Devlet ile Diyanet arasındaki tarihî uzlaşmanın bugünkü derdimize derman olması mümkün değil. Alevî inancını hızla evrensel standartlarda bir statüye kavuşturmak için, Diyanet'in kırmızı çizgilerine aldırmadan cesur adımlar atılmalı.

https://web.archive.org/web/20160214191749/http://www.zaman.com.tr/yazarlar/mumtazer-turkone/diyanet-ve-aleviler_2337022.html